

הוועדה למתן היתרים לפי פרק ד' להודעה בדבר הכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים, התשס"ג-2003

החלטה בבקשת השר יעקב ליצמן לקבלת היתר לאי קיום כלל מהכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים

1. לפנינו בקשתו של השר יעקב ליצמן, שר הבריאות, לקבלת היתר לאי קיום כלל מהכללים למניעת ניגוד עניינים של שרים וסגני שרים (להלן – "הכללים"). השר הודיע לוועדה שהוא ישהה בארצות הברית במסגרת תפקידו במשך מספר ימים (מאמצע שבוע ועד אמצע השבוע שלאחר מכן). במהלך סוף השבוע, הוזמן השר להשתתף בכינוס של קהילת "אגודת ישראל פלורידה" ולשאת שם שני נאומים. השר ביקש לקבל היתר למימון טיסות הפנים מניו-יורק למיאמי, שישולמו על ידי המזמינים.

2. בהתאם לתקנון הממשלה ולנוהל נסיעות שרים¹, קיבלנו את חוות דעתה של היועצת המשפטית למשרד הבריאות, עו"ד מירה היבנר הראל, כדלקמן:

"בהתאם לבקשתכם להלן העובדות הצריכות לענייננו.
שר הבריאות ח"כ יעקב ליצמן. נוסע לארצות הברית מתוקף תפקידו כשר הבריאות. במסגרת נסיעה זו אמור כב' השר, בין היתר, להיפגש עם שרת הבריאות של ארצות הברית לקיים ביקורים בבתי חולים שונים וכן נקבעו לו פגישות עם נציגי ממשל נוספים. כל זאת ייעשה ביום חמישי וימי שני ושלישי של השבוע הבא.
שר הבריאות אמור לחזור ארצה אי"ה ביום רביעי הבא.
השאלה המתבקשת לוועדת ההיתרים היא על מימון נסיעה שאמורה להתקיים ביום שישי הקרוב מניו יורק למיאמי וחזרה ביום ראשון.
נסיעה זו אמורה להיות ממומנת על ידי קהילת "אגודת ישראל פלורידה".
למען הסר ספק, שהותו של השר במיאמי היא ללא עלויות באשר הוא מתארח בבית רב הקהילה.

¹ תקנון עבודת הממשלה קובע כי "שר הנוסע לחוץ-לארץ במימון גורם שאינו ממשלתי יפנה ליועץ המשרדי של משרדו מראש על מנת לקבל חוות דעת בשאלה אם יש בקבלת המימון האמור משום חשש לניגוד עניינים או פגיעה בטוהר המידות או בסדרי המנהל התקינים". נוהל נסיעות שרים לחו"ל קובע כי פנייה לוועדה למתן היתרים תוגש "בצירוף חוות דעתו של היועץ המשפטי של המשרד הממשלתי", וכן שעל היועץ המשפטי להכריע בין היתר האם הנסיעה נעשית במסגרת תפקידו של השר.

שהות זו במיאמי נועדה אך ורק כדי לתת שתי הרצאות בפני חברי הקהילה. לא מתקיים בה גיוס תרומות וגם לא נערכת כלל מגבית במקום.
לשאלתי, צוין בפניי שעל פניו אין בקהל המשתתפים בהרצאות אלה גורמים מסחריים שונים שיש להם קשר למערכת הבריאות בישראל.
כב' השר ציין בפני שהנאומים שלו יכללו דברי תורה ואקטואליה."

3. סמכויות הוועדה למתן היתרים נקבעו בכלל 19 לכללים, כדלקמן:

19" סמכות הועדה

- (א) הועדה מוסמכת לדון בבקשה לקבלת היתר אישי לאי קיום כלל מכללים אלה.
- (ב) הועדה רשאית לסרב למתן היתר, לתתו או לתתו בתנאים, אם הדבר נראה לה מוצדק בנסיבות המקרה ותקין מבחינה ציבורית.
- (ג) תוקף ההיתר לא יעלה על משך תקופת כהונת הממשלה."

על פי כלל 21(א) לכללים "הועדה תשמע, לפני מתן החלטתה, את חוות דעתו של מבקר המדינה לגבי המקרה שלפניה."

בהקשר לשאלת הסמכות יובהר, כי במידה והשר לא היה נותן תמורה (במקרה דן בדמות מתן ההרצאות) כנגד מימון הטיסות לצורך השתתפותו בכינוס, או אז היה מדובר במתנה אשר קבלתה דורשת את אישורה של ועדת המתנות, על פי חוק שירות הציבור (מתנות), התש"ס-1979.

4. לאחר ששמענו את חוות דעתו של מבקר המדינה, ולאור סמיכות הגשת הבקשה למועד הנסיעה, הודענו לשר בו ביום, לאחר שדנו בבקשתו, כי החלטנו לדחות את הבקשה להיתר לקבלת מימון הטיסות, ולהלן נימוקי ההחלטה.

5. כלל 5(ג) לכללים קובע כי "שר לא יעסוק, תמורת תשלום, בהשמעת נאומים או הרצאות, בכתובת מאמרים או בפעילות ספרותית, אלא באישור וועדת ההיתרים האמורה בפרק ד'". כן קובע כלל 6(3)(א) לכללים, כי "שר לא יקבל שכר או טובת הנאה, זולת שכרו שמשלמת לו המדינה". מימון הטיסה על ידי הגורם המזמין, מהווה הן תשלום עבור הרצאותיו של השר והן קבלת טובת הנאה זולת שכרו שמשולם על ידי המדינה.

ביסוד הכללים מונח העיקרון שאין זה מן הראוי ששרים וסגני שרים בישראל, בתוקף מעמדם זה, יקיימו פעילות בחו"ל במימון גורם זר, בין אם מדובר בגורם פרטי, עסקי או ציבורי. הטעם לדבר הוא הצורך לשמור על טוהר המידות בפעילותם של השרים וסגני השרים. הוועדה, כמדיניות, רואה חשיבות להקפיד על קיומם של הכללים, והיתר לסטות מהם דורש נסיבות מיוחדות, כגון נסיבות אישיות משפחתיות ו/או חברתיות חריגות, וגם זאת לאחר בחינת כל הנסיבות תוך הקפדה על החובה הכללית למנוע ניגוד עניינים ואף למראית עין.

6. במקרה דנן, מדובר בטובת הנאה אשר ניתנת לשר מתוקף מעמדו, ובנסיבות אלו, אף כאשר מדובר בגוף שהחשש לניגוד עניינים הינו רחוק, יש להקפיד על אי חריגה מהכללים. לאור האמור, החלטנו, כאמור, לאחר ששמענו את חוות דעתו של מבקר המדינה, לדחות את הבקשה. ככל שהשר יחפוץ להשתתף בכינוס זה עליו לשאת באופן אישי במימון עלויות הטיסות.

7. לפי החלטת הוועדה למתן היתרים מיום 28.11.2010 בנוגע לפרסום החלטותיה, ובהתאם לפסק דינו של בית המשפט המחוזי בירושלים בשבתו כבית משפט לעניינים מינהליים, מיום 15.3.11, בעת"מ 1981/09 **התנועה לחופש המידע נ' משרד מבקר המדינה ואח'**, ככלל, החלטות הוועדה למתן היתרים יפורסמו. עם זאת, הוועדה החליטה כי **"בהתחשב בסוג העניינים בהם מדובר וברגישותם יישקל כל מקרה לגופו, והוועדה תוכל לקבוע לפי שיקול דעתה ובהתחשב בנסיבות כל מקרה לפרסם את ההחלטות באופן חלקי, תוך השמטת פרטים או עריכת שינויים או ללא פרטים מזהים. לעניין זה הוועדה תשקול גם את עמדת השר או סגן השר הנוגע בדבר לגבי הפרסום"**.

נסיבות הבקשה שלפנינו אינן מצדיקות הימנעות מפרסום ההחלטה, ולפיכך אנו מורים על פרסומה.

העתק ההחלטה נמסר למבקר המדינה.

נתקבלה ביום י"ח טבת התשע"ו, 30.12.2015 (נחתמה היום, כ"ב טבת תשע"ו, 3.1.2016).

ד"ר אורנה דויטש
חברת הוועדה

עו"ד אביגדור רביד
חבר הוועדה

ד"ר עוני חבש, שופט (בדימוס)
יו"ר הוועדה